

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIO QUINZENAL

ANY XI. NUM. CCXXXIV — Juny XVI — MCMXXV

Preu: 50 cèntims

SUMARI

Moralitats i pretextos, per J. M. López-Picó.—Del paisatge com a element literari, per A. Esclasans. — Poesia catalana: El raig de sol, per Xavier Benguerel.—Prosa catalana: Primer capítol de la novel·la «Els Solitaris,» per Alfons Maseras. — Enquesta sobre la psicologia de la poesia lírica: Respostes de Joan Arús i Sebastià Sánchez-Juan. — Almanac.

ADMINISTRACIÓ: RAMBLA DE CATALUNYA, 125
BARCELONA

Editorial Catalana, S. A.

Rambla Sant Josep, 16, pral.

BARCELONA

BIBLIOTECA LITERÀRIA

Les millors obres dels autors catalans i
les mes famoses de les literatures estran-
geres traduïdes pels nostres més il·lus-

: : : : tres contemporanis : : : :

Societat Catalana d'Edicions

Administració:

Llibreria Puig i Alfonso

Plaça Nova, 5

BARCELONA

Venda a totes les llibreries

"Els Nostres Classics"

Biblioteca de divulgació
dels antics autors catalans

4 volums anuals de 160 pàgines
acuradament editats

Subscripció:

Edició corrent 14 pessetes anuals

Edició en paper de fil 48 pessetes anuals

Exemplar solt 3'75 pessetes

Lloc de subscripció:

LLIBRERIA ITALIANA

Rambla de Catalunya, 125

RAMON SUNYER

JOIER

Corts Catalanes, 643

JOAQUIM HORTA

IMPRESSOR

GIRONA, 11

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY XI. NUM. CCXXXIV — JUNY XVI — MCMXXV

MORALITATS I PRETEXTOS

A JOSEP PLA

A vos i als vostres, salut. Es inexplicable la falaguera o la poruguesa amb que alguns us saluden amb ditirambes que us deixen sol.

La vostra obra, (no d'ara que l'aplegueu, sino de molt abans, quan era tot just una baralla amb vos mateix), a part del goig de l'expressió ben bé vostra té aquesta vitalitat comunicativa cercadora de companyia sense la qual ni haurieu intentat d'aplegar les fulles volanderes.

A vos, doncs, i als vostres, salut. Vos, tan ple de de present que us cal lliurar-lo, necessiteu explicar i justificar el passat per la força del vostre present. Els vostres us són necessaris. Just o injust, eternit o blasfemador a l'hora d'escometre o a l'hora de respectar us heu trobat senyor del present vostre des del moment que la projecció que en feieu us aclaria el passat.

Posició d'originalitat, posició de combat. Mai, però, soliloqui. Tanmateix no sabriem comprendre David jove armat sense l'enemic davant i en el ben entès que l'enemic és també companyia.

Els vostres (amics o contradictors no fa al cas) som una mica tots nosaltres. Ja veieu si hem d'estar contents de la vostra originalitat, del vostre combat d'escriptor, vull dir. I n'estem més contents perquè també a nosaltres se'ns aclareix una mica, gràcies a la vostra vitalitat present, el nostre passat. De tal manera que hi guanyem perquè no sou una excepció ni una mostra.

A hores d'ara no podriem viure, no tindriem motiu de viure dins un país d'unitats excepcionals i solitàries, cada dia renovades i exemplars.

No hi ha grandesa sense companyia. El mi-

llor del millor abstractament no existeix entre els homes.

I vos que no sou pas un pelegrí de l'absolut sabeu ben bé que la força de la vostra realitat s'estilitza precisament per la llibertat amb que es mou entre els altres.

Darrerament era moda afirmar que a Catalunya no teniem res. Vos dins el vostre ofici d'escriptor ens ajudeu a retrobar altres homes i altres escriptors que justifiquen la vostra originalitat. Bona companyia de prosadors catalans fariem amb els noms de Bosc de la Trinxeria, Marian Vayreda, Victor Català, Joaquim Ruyra, Casellas, Pous i Pagès, Massó i Torrents i Prudenci Bertrana, animadors de paisatges; d'Emili Vilanova, Oller, Russinyol i Ramón Raventós animadors de les figures locals i de l'expressivitat pintoresca; de Gabriel Alomar, de Pere Coromines, de Puig i Ferrer animadors de les inquietuds universals; de Mossèn Cinto i de Joan Maragall—també un dia En Pijoan i En Pujols—animadors del llenguatge viu del poble i del carrer.

Aquest és el passat que el vostre present penetra, desbrossa i situa. Aquesta és la companyia que us fa personal i us defineix i us enalteix molt més que si anessiu sol i no poguessiu reclamar llinatge.

Ens heu donat un llibre de bona prosa tota vostra i nosaltres el podem valorar per altres qualitats de bonesa que li fan costat *avui mateix* com són les de la prosa d'En Rovira i Virgili, d'En Fabra, d'En Carles Soldevila, d'En Josep Carner i d'En Riba.

No esmento, com veieu, assaigs ni esbarjos dels dilettants. Parlo d'obres fetes i deixo a part les obres que encara no s'han resolt. Tot això saludo en saludar el vostre llibre. Tot això

i encara aquest present vostre tan ric que s'escau ésser el mateix present que fa possible ben lluny de pantarquies nominatives i ben endins del companyonatge del treball la seguretat normal de la Fundació Bernat Metge i l'exemplaritat humana d'un altre combatent com En Ruca-bado, el qual ofereix tot el pit nu en l'atac per un ideal.

Josep Pla: Una mica massa entorpit jo per l'habitudo dels llibres tinc avesada l'admiració, a la manera dels infants potser, a les gosadies dels franc-tiradors. Qui sap si la companyia dins la qual no podeu vos mateix deixar d'ésser, es veurà portada un dia tota plegada al joc que que vos feu ara. Aleshores l'espatec el farem tots amb el risc que calgui i no pas a honor de cap de nosaltres sinó a honor del que es de tots. Salut!

FAULA

Una vegada era un home estudiós, honest, molt de casa seva, amic dels amics però allunyat de camaraderies fàcils i de complicitats verbals.

Aquell home feia això: Estudiava. Avui, com ahir; demà com tots els dies; i l'altre any, i l'altre i l'altre, encare: estudiava.

Els xerraires i els improvitadors no sabien perdonar-li; no podien respectar-li el seu costum; no volien perdonar ni respectar els seus estudis.

Els molestava i l'insultaven. Li prenién la llibertat i li perdien el respecte que l'home deu a l'home. Li retreien que sabia masses coses.

I aleshores s'esdevingué que l'home estudiós, honest, molt de casa seva, amic dels amics, però allunyat de camaraderies fàcils i de complicitats verbals, enriqueixí la seva sapiència d'abans amb aquets nous coneixements: les formes pintoresques dels insults que li feien i el llenguatge al·lusiú de les enraonies crítiques.

YES, BUT WE HAVE'NT BANANAS!

—Novel·la heu dit?—Si. També preparem l'esperit a la mes alta noblesa del poema que volem escriure. I no es tan lluny, com us podrieu pensar, del lirisme la prosa animadora dels grans contadors que hem tingut. No més esmentaré En Ramón Raventós com exemple.

El lirisme te això: A la fi, com la mateixa ciència, reintegra la realitat al gust dels homes. La realitat, entenem-nos, és el miracle de cada dia que deixa de recó, cada vegada una mica més, l'escepticisme. En temps de Voltaire, ha dit l'infatigable de la meravella de contar, Chesterton, hom no sabia quin nou miracle li caldria enderrocar. Avui no sabem quin nou miracle ens caldrà admetre.

Joana d'Arc, de Delteil, exacta com una *Ben Plantada* vital, arriba a la santetat, precisament per que no es refusa al miracle de la quotidianitat pagesa. Benhaja qui als seus s'assembla. Lirisme pur.

Remarqueu bé que no diem qui als seus diverteix ni qui riu dels seus. Entre somriure i fer riure tindrem l'observador, no l'infantador, encare qui de vegades l'observador ens ofereixi la deliciosa i exemplar decència natural de llibres com els de R. Töpffer i retrats morals a la manera dels grans mestres francesos seguits d'aprop per Martin du Gard en les seves siluetes contemporànies o retrats gairebé de joc de societat com en els llibres de records de les dames angleses a la manera de la senyora Asquith.

No ens manca una amable predisposició a l'eclecticisme. Retornem-ne, però. Un home, diem Ugo Ojetti, s'agradarà de veure coses i de dir-nos les coses que haurà vist. Podrà arribar a la visió pura de la senyora Colette si voleu, la qual davant de les coses sembla que neixi, (ulls deslligats del llenguatge, de l'entendiment i de la melangia. Creats per esguardar, per cobejar, per dominar tots els espectacles. Ulls serens com els dels primers homes i com els dels infants—diria ella mateixa); però no arribarà mai a la taumaturgia dels homes patidors de les coses. Tornem esmentar Chesterton el qual ens dona en una de les seves més assenyalades vides més que un Sant Francesc vist, Sant Francesc patit.

Coses patides, vida dels homes. Cerquem a Catalunya epistolaris i llibres de memòries per tal de trobar el gust de la vida i la noble curiositat de la vida. Potser hi sabrem trobar el miracle de la vida quan n'hauem perdut les al·lusions directes.

Si baixem una mica ja som a peu pla d'aquestes dites que van i venen com la qüestió

de la novel·la. De tant en tant no va malament una informació on tothom digui la seva.

Enraonies de compares a propòsit de la novel·la, igual broma que la de René Boylesve: *Hom compra una novel·la per tal de trobar-hi la confirmació de les idees discutides a taula o per tal de trobar-hi tema de conversa per matar el temps l'endemà.*

Novel·la heu dit? Si. També es bo de vigilar les administracions de totes les finalitats vulgaritzadores de la psicologia moral i social. I si abans (consultant i tot les polèmiques més recents i no oblidant els articles de l'Ortega Gasset a *El Sol* ni els quaderns de *Les Marges* en els quals son tractats aquests temes) podiem dir què és la novel·la?

ENRIC DIEZ-CANEDO

Escriu el castellà més senyorívol de tots els que avui s'estilen, i sembla el castellà més habitual de tots els que avui son parlats.

Quan un home arriba a una expressió tan ponderada, li podem dir perfet, sense el remordiment d'adjectivar.

Algú, però, d'aquesta substantiva qualitat en diu fredor, com si les altes jerarquies les simbolitzessin adjectius amb ales.

VOCACIÓ LITERARIA

M'ha dit l'amic allunyat de la fecunditat bilingüe de molts impacients de la glòria, insegur encara de la seva vocació, ell qui té una fecunditat d'esperit que justificaria ella sola el més alt mestratge:

No m'explico prou bé perquè la lectura del nostre Millàs-Raurell excita el meu daler d'altres lectures paral·leles. Ara mateix la de les poesies de Tomàs Hardy i de Ricard Dehmel. Coses dissociades que jo voldria explicar i associar, creant la manera de fer comprensible als altres el lligam de les idees i de les sensacions que em susciten.

El meu amic segurament no pastitxaria l'inefable banalitat dels Baedekers ni de les deixes d'una corrandà. Sap, però, sense que un Hector Talvart li ho recordi, que la llibertat de la seva vocació es un afer de desig i de tria; i que és una gran misèria copsar de seguida la manera d'escriure d'un autor així com al carrer

remarquem de seguida la manera de vestir d'un home.

TRES PROSES BREUS DELS EPIGRAMES DE BONZO

Asseguts al banc hem cercat l'ombra.

Abans cercàvem el sol.

I, no obstant, som nosaltres mateixos.

Les muntanyes aquest mati

son color de pedres precioses.

¿Qui se n'enriqueix, la terra o el meu cor?

Quina cançó compararé

a la de la mar;

quina cançó passatgera?

GALDÓS, BAROJA, PÉREZ DE AYALA

Galdós creava els personatges.

Baroja els passeja i divulga entre ells les idees necessàries avui per anar pel mon.

Perez de Ayala els identifica.

A. ESCLASANS

No és possible banalitzar-lo amb el formulisme, que no compromet a res, de dir-li que ens interessa.

Ell ho compromet tot i ens compromet tots. Gràcies a Déu, la pedanteria indecisa, cercadora de complicitats dins l'escepticisme plural del *nosaltres creiem, nosaltres voldriem, nosaltres condemnem*, ha estat replicada per l'agorada fe del jo sense por del ridícul i amb prou entusiasme perquè la completi la llei de l'amor amb el fet social viu de nodrir-se dels altres i de lliurar-se als altres.

Extrems passionals de l'admiració i de la contradicció. Bandegen l'ironia dels escèptics, naturalment. Però ja és sabut que si amb l'ironia podem fer un excel·lent governador romà qui es renti polidament les mans, no abrandarem mai les guspies passionals adveradores de l'ànima dels homes.

UN CAPÍTOL D'HISTORIA DE LES IDEES

De Freud al suprarrealisme.

...I si repasséssim el *Criteri* de Balmes?

J. M. LÓPEZ-PICÓ

DEL PAISATGE COM A ELEMENT LITERARI

Sovint, comparant els tombants d'història de les literatures, se m'ha acudit la possibilitat, de que, en el fons i en la forma, potser no es tracta derès més que d'una llarga i virolada sèrie antagònica de causes difuntes contra efectes vivents. Causes i efectes qui, per sí, no tenen força pròpia, quan s'uneixen funden, per complement de creació, un seguici altern d'aparicions ideològiques, les quals, encaixant-se dos a dos, van suscitant la emissió de noves èpoques literàries. Les causes impulsen i moren; els efectes neixen i es continuen, per encendre les noves causes. Aquest jòc de causes i efectes, renovat tothora però fonamentalment sempre el mateix, és l'engranatge d'això que podriem dir-ne elements directors de l'art intel·lectual. Convé en principi, es clar, no confondre la història amb la cronologia ni trencar la simètrica harmonia dels aparellaments per mera pruïja d'obtenir contrapèus. I aleshores aquests elements directors avancen dintre l'art i fan avançar l'art per un simple contacte d'accions i reaccions; l'element superior, quan toca el grau més alt, excita l'element inferior a prendre-li la feina i el lloc, per tornar al punt de partida i convertir-se, com ja ho era abans, en element inferior; una revolució a l'inrevés. Els elements directors de la literatura son molts, i algú dia parlarè dels altres; avui es interessa l'antagònic contrapèu següent: Figura contra natura.

Conten d'Ingres i de Corot que el deixeble visitava el mestre i li mostrava els seus apunts d'aprenent: paisatges i més paisatges. Ingres somreia, benèvol, davant la tasca de Corot. I al final va dir-li, sentència preclara: —Per pintar natura no s'ha de ésser jove, sino vell. I per pintar natura quan hom es vell, no hi ha més que un bon camí: pintar figura quan hom és jove! —Si apliquè la docta màxima a la literatura, no podrè dir que per fer estudis de paisatge quan l'escriptor és vell cal haver fet estudis d'ànima quan hom és jove, i que en vers i en prosa, com en pintura, per fer natura cal haver fet, d'antuvi, figura?

Nosaltres, els egocèntrics, prediquè sense perdre la veu, ja no cal dir-ho, subjectivisme a ultrança. I prenè per patrons entre els antics

el dos noms de poetes subjectius qui poden fer-nos més honor i donar-nos la raó més egrègiament: Homer entre els grecs, Virgili entre els llatins. La dignitat de les eres remotes canta en paraula subjectiva, diguin el que vulguin els universitaris i els seminaristes, pobres bàrbars diplomats. I els dos poetes antics, construïnt pam a pam el seu vers, fidels tothora al ritme propi, que era el ritme de la pròpia llengua, tallaven, encunyaven, taladraven, amb l'eina fina d'un control tenaç i exacte, la matèria bruta de la idea i la imatge. I dintre les formes severes i ben mesurades buidaven el fons (serè o turmentat; mateix me té) harmoniós i ben clarificat. Eren els homes de l'unitat de l'Esperit. Eren els poetes qui prenien el món extern (objectivisme) i el confrontaven amb el món intern (subjectivisme) per crear-lo i treure'l fora novament a imatge pròpia. Eren la gent del fet divers quotidià, convertit, de cara als segles, en fet únic etern, per obra i gràcia del sisè sentit. I eren, sobretot, els treballadors qui oposaven la figura a la natura. Mai en els antics (grecs i llatins) el paisatge té un rol principal, sino un paper decoratiu i complementari, pura ditada oriental subratlladora de les faccions del pensament. En els clàssics, el paisatge és com la ratlleta de llum de set colors qui retalla la forma tangible i movable de l'Esperit amb faç humana. (M'agradaria que després de llegir això algú pedant neo-popularista s'enfadés i em retregués, per confondre'm, les «Geòrgiques»; així em donaria tema per a un altre article.) Més tard, perdudes les formes antigues i nascudes les formes modernes, la unitat de l'Esperit es perd també. I en perdre's, la natura domina la figura i la decoració de paisatge passa al primer terme i ofega les persones del drama intel·lectual. Un moment, els pintors del Renaixement se n'adonen i van a posar, si poden, les coses al seu lloc; però fracassen. I un dia, el menys pensat, Goethe l'Intel·ligent té una il·luminació de miracle i relliga la unitat desconjuntada. Es la lliçó de «Les Noces Aldobrandines». Però és una lliçó qui depassa els mestres, per què representa la victòria completa del subjecte damunt l'objecte, la anulació, dins la tenebra tornasso-

lada, de tot paisatge intern o extern, i el ressorgir net, corpori, lluminós, de la forma humana. D'aleshores ençà, la missió de la natura, del paisatge, resta reduïda a una simple i tranquil·la i apagada servitud honorable.

Per quina raó els homes del Renaixement literari català no ho van entendre així? I per què els nostres crítics, els nostres poetes, els nostres prosistes no es decideixen encara a entendre-ho així, cadascú per sí mateix, d'una vegada per sempre? Els Jocs Florals, moviment sentimental més que no pas intel·ligent, va convertir-se, volguent-ho o no volguent-ho, en una apoteosi de la natura més que no pas de la figura. Va fer camí natura endins, més que no pas figura endins. Era natural. Es el mal dels primaris. Es el jòc històric del contrapèu literari. Si el floralisme representa un estat de comprensió de la natura més que no pas de la figura, el noucentisme (el primer quart del noucents) tendeix, per reacció, a acceptar la figura contra la natura. I avui els neo-popularistes incipients avantposen novament els estats de paisatge als estats d'ànima, per contra-reacció també natural. Tot fa preveure, doncs, que dintre d'alguns anys, reaccionant altra vegada contra la tendència que s'inicia, recullirèiem la feina deixada a mig fer pel noucentisme interromput, i cal esperar que tindrem prou força i prou fè per dur-ho a solució definitiva, a solució acadèmica, a solució clàssica. Quin és el nostre deure d'anti-popularistes? Preparar-li els camins.... I el millor mitjà de fer-ho consisteix en combatre a sang i a foc tota tendència de retorn a la natura en general i al paisatge en particular. Això es el que ens proposèiem amb els nostres escrits.

Què és el paisatge? A mí em sembla que és, i ho dic sense somriure, una petita qüestió de vocabulari. Dièiem paisatge per no dir natura, però en el fons volèiem dir natura. Ara, que a Catalunya, en dir natura o en dir paisatge, volèiem dir en el fons, i això sí que ho dic somrient, empordanisme, ruralisme, excursionisme, popularisme, folk-lorisme, agricultura, geologia, petrologia, paleontologia, espeleologia, prehistò-

ria, botànica, art de navegar, la rosa dels vents, etc., etc. I a fi de comptes, i això ja no ho dic rient sino plorant, provincialisme, regionalisme, catalanisme, nacionalisme, i algunes altres coses que no puc dir per què hi ha algú que vigila. Paisatge en primer terme i natura en darrer terme volen dir, doncs, entre nosaltres, un conjunt de coherències intuitives les quals, batejem-les com volguèiem, no son rès més, a fi de comptes, que un pueril tradicionalisme més o menys agressiu, més o menys cordial, davant, entorn i endins de la terra que ens volta i ens ha vist neixer i ens bressarà per sempre quan morirèiem. Coses respectables, ja no cal dir-ho, pero completament, i això sí que cal dir-ho, i redir-ho, extra-murs de l'Esperit. En darrer terme: epidermisme; disfressat, això sí, d'anti-epidermisme. Diguèiem com a conclusió que l'amor a la natura, i en concret l'amor al paisatge, es un afer merament exterior, i que no té rès a veure amb la pura creació intel·lectual. Es una gràciosa manera de penetrar Catalunya endins.... sense passar de la epidermis. Curiosa paradoxa fugaç!

Pero podria esser-nos objectat que, si no acceptèiem el paisatge com a grau, alt o baix, de jerarquia espiritual, podèiem acceptar-lo, en darrera instància, com un mitjà recomanable d'excitació intel·lectual. Perdonèiem. Jo no més conec un excitant intel·lectual recomanable (jo no atorgo la categoria d'excitant intel·lectual a cap mena de vici, sigui de la mena que sigui) als treballadors espirituals: pels músics, la música; pels pintors, la pintura; pels escultors, la escultura; pels literats, la literatura; per tots ells, l'estudi. Tot el que no sigui això, és desordre, és confusió, és impotència, és neurosi, és mandra o és romanticisme.

L'amor al paisatge de natura pot acceptar-se només quan mena a l'amor del paisatge humà. I el paisatge humà pot acceptar-se a condició de menar-nos com més aviat millor al paisatge d'ànima, a la flora i a la fauna psíquica, al subjectivisme sense reserves.

A. ESCLASANS

POESIA CATALANA

EL RAIG DE SOL

A l'alba el raig de sol quan es deixonda,
queda encisat de veure el món tan bell
i pentinant sa cabellera blonda
deixa el cel blau, lleuger com un ocell.

Perquè no es perdi per la ruta blava,
deixa una estel·la d'or tot tremolor;
diu—Bon matí—a un estel que s'acotxava
dins un bressol de randes de claror;

veu a la lluna, cara enyoradissa,
sense la flor d'un glop vermell de sang.
que recolza la galta malaltissa
damunt del coixí dolç d'un núvol blanc,

Bo i fent el seu camí troba una alosa
i ell que li diu:—On vas tan dematí?—
—Me'n vaig a córrer cel sense cap nosa
que l'aire em mena com un bergantí.—

—Diga'm abans la terra que has deixada,
és bella?—li pregunta el raig de sol.

—Com la que veus cap més jo n'he trobada—
li diu l'alosa reprenent el vol.

I vet aquí que arriba a una masia:
s'apropa a un finestró que està mig clos
i veu una donzella que somnia
un somni bell com un grapat de flors.

S'enfila al llit per veure-la més clara,
a poc a poc, sense fer gens de bruit:
té el cabell ros com ell, roja la cara,
la boca encesa i dolça com un fruit.

Com seran els seus ulls? Seran estrelles?
Ho vol saber i enjogassat com és,
pessigolleja el vel de ses parpelles
i li fa un bes i un bes i un altre bes.

Ella que ho sent porugament desperta
i enlluernada torna a cloure els ulls,
el raig s'esmuny per la finestra oberta
emportant-se l'aroma dels seus rulls.

Se'n va a una nova cambra fent puntetes,
que tot ho vol saber el raig de sol;
veu un nadó que aixeca les manetes
dins la petxina tèbia d'un bressol.

I ell s'acosta a l'infant que riu i crida
i li allarga els bracets que el vol copsar:
ja el té com una palma d'or guarnida
i el raig manyac es deixa escabellar.

Després se'n va a la font que hi ha a la plaça
a emmirallar-se i clenxinar-se un poc;
com que l'aigua és tan clara ell que hi ajaça
per uns instants la seva carn de foc.

El doll així que el veu dintre la pica
vinga saltâ i cantâ i riu que riuràs,
ell es queda encisat de la musica
i el bes de l'aigua li aclareix la faç.

I mira al fons de tot, i, o meravella!
veu el sol lluny i un tros de cel vernal
i el doll que va rajant de la canella
tornat una balada musical.

De tan corprès jaqueix la font tranquil·la
i mira enlaire que no sap ben bé
si ha somniat i ardidament s'enfila
pel brancatge florit d'un cirerer.

Quin goig saltar de l'una a l'altra branca
i besar fruits dalint per ser madurs,
veient tornar vermella sa carn blanca
per la vergonya de sentir-se nuus!

Més lluny ha vist la mar que panteixava
i una barca dansant damunt son pit
i el sol, cor de l'espai, que desplegava
faldaes d'or damunt del seu vestit.

Ja hi aniria, ja, a saltar i a córrer
i a brincar amb les barques mar enllà
o bé a llanguí amb les ones a la sorra
que és fina i sap tan bé d' enamorar.

Més ara el vent li ha dut la galania
del perfum d'una rosa del verger,
al mar bé podrà anar-hi una altre dia;
té tant d'encís la flama del roser!

Salta la tanca del jardí que flaira
del pom de flors que porta en el seu si,
la llum entre elles pren un altre caire
que de tan dolç com és fa defallir.

On era aquella rosa que el cridava,
com un cor que glatis dintre la llum?
L'ha vista un xic enllà que destrenava
la seva cabellera de perfum.

Quan ella el veu desclou molt més la sina
i és sorpresa d'encís i frisament:
el galan ros dintre el verger camina
i el sotja el venticell gelosament,

Quan ell arriba ella es decanta tota,
el raig besa el seu llavi carmesí,
el brollador a vora d'ells sanglota
i el rossinyol ho conta al gessamí.

Bé prou que és bell l'idil·li amb una rosa
i amb tanta aroma embriagar-se el cor;
bell és el jaç de seda en què reposa,
si fos aquest repòs el de la mort.

Bell és el món i prou que el meravella,
més ara el sol, el crida a l'horitzó;
demà ja tornarà amb la llum novella
a teixir-se una escala de claror.

.....
.....

La noia el veu fugir des de la porta,
l'infant somica dintre del bressol,
canta la font amb una veu més forta,
el cirerer tremeix al fons de l'horta
i aquesta nit hi haurà una rosa morta
per l'amor lluminós del raig de sol.

XAVIER BENGUEREL

12-11-24

**Aquest número
ha passat per la
censura gover-
nativa**

PROSA CATALANA

PRIMER CAPITOL DE LA NOVEL·LA

ELS SOLITARIS

per ALFONS MASERAS

L'espectacle quotidià de la multitud ens la fa menysprear moltes vegades. L'hi trobem tots els defectes: trivialitat, barroeria, brutalitat. L'hi atribuïm totes les baixes passions, i només per excepció convenim en què és capaç d'heroisme. En fugim per snobisme o per pudor. Però la força de les coses ens obliga a confondre'ns amb ella, car cada u de nosaltres és també multitud.

L'enterniment que no sabriem tenir pels homes presos en bloc, no hi ha ningú que no el tingui per cada u d'ells, pres individualment, així sigui un malvat. I és que la multitud és innominada, és anònima, és tothom i no és ningú. Aquí teniu aquest aigua-barreig de passejants que circula per les Rambles. És l'hora en què les fàbriques, els obradors, les botigues i els despatxos ja han tancat. Tots aquesta gent, per un moment desenfeinada, cerca un xic d'aire i d'esbarjo. No us en interessa cap.

La riuada de la munió és informe i incessant. Hom la contempla indiferent. Només us ateuria l'atenció algun tipus singular, per la seva misèria o la seva extravagància. Us girarieu un instant a contemplar aquesta dona rossa, d'un ros evidentment artificial, que va vestida a la moda del darrer figurí de París, o aquesta gentil modisteta, pentinada com si hagués d'anar al ball i calçada amb botines de xarol i mitges de seda. Potser us tombarieu a mirar aquest elegant tot enguantat i que duu monocle o aquest artista de capell ample i de cabells llargs que us ha colzejat; potser llençariem un esguard compassiu a aquest pobre vell, encorvat i tremolós, o a aquella criatura descalça que es fiquen entre les cames dels passants per recollir puntes de cigar i van per la ciutat amb els ulls obstinadament fixos en terra; o encara tindrieu una mitja rialla compassiva per aquell parell de velles xarugues, vídues o solterones, que van enfarinades fins al clatell i duen uns capells plens de flors i de llaços descolorits, o per aquest xicot alt i prim, espitregat, sense res al cap, que crida l'atenció tant pel seu tipus exòtic com pel magnífic llebrer que passeja.

Però de tota l'altra gent no en fareu cas, car si no tenen cap relació amb vosaltres, ni Pau, ni Pere, ni Berenguera no us interessen per res.

Tanmateix, Pau, Pere i Berenguera i el primer que passa pel carrer tenen una ànima i un cor sensible i són pasta de sang i de dolor, com nosaltres perdonam. Veieu aquest senyor, ni gras ni prim, cararrodó, tot afaitat, amb un vestit gris fosc, i una cadena de rellotge que li barra el ventrell. Va tot sol i té l'aire distret. És un de tants. És un dels de la munió. Ha afluït a les Rambles com l'aigua afluïx a la mar, per un impuls fatal. Va mirant-se la gent, que tampoc l'interessa, i es deixa dur pel corrent de la multitud. Si guaita enlaire per llucar els pardals que s'han ajocat a les branques dels grans plàtans, podrieu copsar el seu esguard eternit. Si s'atura, displicent, davant d'un quiosc per contemplar la primera plana d'una il·lustració francesa o anglesa, sentireu, en el seu respir, com l'enyorament de terres i espectacles que mai no ha vist ni ha de veure, li torba la imaginació. I si us plantéssiu al seu davant i l'aturessiu, per força us interessarieu per ell. I li dirieu:

—Déu vos guard, senyor Bartomeu. Com va la salut?

El senyor Bartomeu us respondria amb un lleu somriure benèvol:

—Bé, gràcies. I vós, com esteu?

Ningú no atribuirà al senyor Bartomeu Casadevall qualitats superiors a les de l'altra gent que es passeja per les rambles. La seva fesomia és sense distinció, sense caràcter. No la voldria un pintor per fer un retrat ni un caricaturista per fer un ninot. La seva situació social no és brillant. D'homes com ell en trobareu a cada pas. És comptable d'una companyia d'assegurances sobre la vida que té les oficines a la ronda de Sant Pere. I cada dia, en sortir del despatx, a les set del vespre, l'home se'n va xano-xano a donar un tomb. Li agrada estirar les cames i distreure la vista. Aquesta és la seva única hora d'esbarjo i se n'aprofita. Gairebé sempre passeja sol. Si algun company d'oficina l'acompanya, no li manca excusa per desfer-se'n aviat; però si troba algun amic de joventut, ell és el primer d'aturar-se i de travar conversa. Amb aquests vells coneguts, Bartomeu Casadevall es sincera més i els pot mostrar, amb més confiança, el fons optimista del seu caràcter, car a despit dels seus cinquanta nou anys és tot un optimista, un esperit encara jove que serva tota la seva agilitat i frescor.

Físicament, encara fa goig. Afaitat com va, dissimula la blancor de la barba i per bé que a les temples l'argent dels anys s'hi hagi ensenyo-

rit, ni la testa ni el front no ofereixen estigmes de decrepitud. Sota les seves celles frondoses, lluen dos ulls petits, intel·ligents i plens de primicera espontaneïtat. Camina ferm, sense defallença, i si té el costum de dur bastó, és més per fatxenda que per necessitat. Mentre passeja, i fins quan rememora amb els seus companys de juvenesa, les amoroses gestes dels seus vint anys, si es fixa amb la gent que passa només en pot copsar, en mig de la multitud, alguna gràcil silueta femenina.

Després de ramblejar una estona i de comprar el diari del vespre, el senyor Casadevall se'n puja suaument per la Rambla de Catalunya fins al carrer d'Aragó, i allí trenca a l'esquerra, per caminar encara un xic fins a trobar-se a casa. Tot caminant, el seu esperit s'esforça, sovint, a descobrir, vulgues que no, la raó de les coses que veu i que toca, la raó dels fets que contempla. Però tota la seva filosofia s'esvaeix quan puja el primer esglaó de casa. Reclòs en el pis estret i llargarut on viu des de fa vint anys, l'home no sap cogitar. I és que allí, en companyia dels seus, s'abandona al plaer de trobar-se a cobert de totes les temptacions imaginables.

Bartomeu Casadevall és vidu i té dos fills, ja grans. A desgrat de la seva aparent volubilitat i d'ésser constantment sensible a la beutat femenina, la trobi allà on la trobi, l'home ha estat un marit exemplar. Havent-se casat després d'haver tombat la trentena, s'ha consagrat en absolut a la família. La seva viudetat no l'ha llençat pas, com a molts, a la recerca d'amistats frívoles i d'ocasió, a base de tertúlies de café o de cenacles de music-hall. L'home viu dins d'un colectivisme sentimental i ideològic que, per la seva vida interior i per les seves activitats de buròcrata, li són suficients. És enemic de les estridències i de les singularitats.

En tots els ordres de la vida roman en un pla modest i prudencial. És allò que en diem un home de seny.

Durant la seva juvenesa, per bé que hagués tingut una minyonia tumultuosa i apassionada,

no s'havia malmés cap ressort vital, espiritual o fisiològic. Per això ara, a punt de tombar els seixanta anys, se sent pletòric d'energies i d'intel·ligència. Troba en la quotidianitat de l'existència la seva màxima beutat. L'esforç silenciós de cada dia és per a ell més bell que el gest heròic i aparatós. I això ho ha sentit sempre, des de que hagué d'encarar-se amb els homes i obrir-se pas entre ells. Si comprenia que el prohisme, per definició, era el seu enemic, ell, amb un esperit tot evangèlic, s'esforçava a veure-hi els seus germans.

Així era ple d'un optimisme venturós, amb el qual superava les malifetes dels homes i les malvestats de la fortuna. No s'havia enriquit, malgrat haver treballat tota la vida. Però té un benestar mediocre que el guarda de tota revolta i de tota ambició. Bartomeu Casadevall estima, en el fons del seu pensament, que ell ja ha fet a tots, que el cicle de la seva existència està a punt d'ésser complet, i que per tant no té dret a il·lusionar-se; però així i tot no es resigna a caure en l'ombra i en l'oblit. No és un triomfador gloriós ni un home que hagi reexit en les seves ambicions, però tampoc no és un vençut, tampoc no és una desferra. La seva vida ha estat un combat, com ho són totes les vides, un combat constant i incruent que moltes vegades ha semblat un jòc, i sap que li toca encara lluitar, o jugar, durant tot el que li resta de vida. Això no l'espanta, ni l'inquieta: sap que té les armes ben esmolades i que es prou destre per esgrimir-les. És com un bon soldat ras que es dona per venturós d'haver salvat la pell i que torna, content, a la pal·lestra. No té pruija de riquesa ni d'honors. Si en un temps hi pensà, ara comprèn que ni l'or ni els títols no atorguen la ventura. I com el savi de què ens parlà un poeta, viu sense ésser envejós ni envejat.

Així, en tornar cada dia a casa, a la mateixa hora, després de realitzar la tasca que li dona el pa, el senyor Bartomeu Casadevall se sent venturós al costat dels seus fills, pels quals ha servat sempre una tendresa profunda, però plena de contenció.

ENQUESTA SOBRE LA PSICOLOGIA DE LA POESIA LIRICA

I.^a PREGUNTA DE L'ENQUESTA.—La concepció i la idea clara, fortament construïdes, són primordials en les nostres creacions més inspirades?—O bé, heu estat sol·licitats primer per la imatge, la visió, la melodia, o el ritme del vers?—I encara: la concepció, la visió i el ritme, us han vingut junts i d'un sol cop.

II.^a PREGUNTA.—Heu estat amb preferència inspirat per les fases venturoses o doloroses de la vostra vida? Dit filosòficament: La vostra art, té un fons positiu o negatiu?

III.^a PREGUNTA.—La vostra natura i la vostra individualitat, veritables i humanes, parlen en les vostres creacions més inspirades? O bé pel contrari, cedeixen justament el lloc a les vostres inspiracions, a ço que us manca, per tal que no ho heu pogut assolir? En les vostres composicions, expresseu l'home o el vostre ideal artístic?

I.^a

Un poema no és mai un producte de la improvisació, un fruit de generació espontània. Si ho és ho serà en tot cas excepcionalment, quan es tracti de composicions breus que puguin prescindir del procés evolutiu i del pla preliminar, generalment indispensables a tota creació artística. Adhuc en aquest cas, haurèm d'acceptar els mots improvisació, espontaneïtat, en un sentit relatiu, perquè, verament, ni la una cosa ni l'altra existeixen.

Si, com diu la Rosali Jacobsen, la concepció, la visió i el ritme—noteu que aquests mots no guarden la deguda relació—vinguessin al poeta junts i d'un sol cop, aleshores la seva tasca esdevindria extraordinàriament fàcil i ben poc meritòria, per tant. Perquè allà on no hi ha treball, allà on no hi ha esforç, no deu haver-hi mèrit. El poeta no és ni ha estat mai un mer instrument de potestats superiors, com les Muses que creava la mitologia, sinó, en tot cas, un instrument de sí mateix, és a dir, de l'home que hi ha en cada poeta, disposant, així sí, d'un do o facultat superior a ell sol reservat, que és la inspiració. La poesia és, doncs, un producte essencialment humà—no una mercè adventícia ni una simple imitació de la naturalesa, com deia Aristotil—i que, com a tal, ha de ésser treballat i obtingut per l'esforç del poeta que hi ha dins de cada home, seguint un procés, més o menys llarg de creació, però del qual no pot prescindir.

Aquest procés està compost de tres etapes consecutives, de tres moments que determinen la creació poètica, en el cas del poeta líric. El primer d'aquests moments—el moment inicial—és aquell en què el poeta endevina i veu intuïtivament, d'una manera vaga i caòtica, el motiu de la seva futura obra. Aquest moment pot neixer d'un estat de contemplació, d'un fet de la vida real, d'un estat d'ànim del poeta no determinat visible-

ment per cap fet immediat i exterior. etc. La intuïció primera, la emoció estètica, que diu en Maragall, és retinguda dins l'esperit del poeta, començant totseguit un procés intermig de gestació, d'integració d'elements diversos—idees i imatges—al qual cooperen totes les facultats del poeta, en un esforç comú per la unitat i la concreció espiritual i material de l'obra. És el segon moment. Aquest moment és el que constitueix la veritable concepció de l'obra en la qual es fonen els elements objectius i els elements subjectius que la integren. El poeta comença a realitzar la idea que ha portat a dintre, a voltes durant mesos, segons el seu temperament, els seus gustos o les seves preferències. Sigui com sigui, jo crec que fins en aquest tercer moment no es pot parlar de ritme i de melodia. Perquè tan la una cosa com l'altra, com tot el teixit d'idees i d'imatges complementàries del pensament central, no venen fins al moment mateix de la execució, quan el treball conscient i voluntari de l'artista mou el seu fons subconscient d'on pugen bona part de les suggestions que participen en la seva obra.

Malgrat això darrer, dec contestar afirmativament a la part de la pregunta que es refereix a si la concepció i la idea clara, fortament construïdes, són primordials en la creació poètica. Jo no començo cap poema—cap poema que per la seva extensió requereixi una arquitecturació determinada—sense subjectar-lo per endavant a un pla més o menys aproximat, a voltes exacte, del seu descapdellament, des del començ fins a l'acabament. Aquest procediment em facilita d'una manera considerable la tasca a realitzar, no sols per quant aquesta avança sobre un camí segur i segons una orientació fixa, sinó per tal com influeix notablement sobre el resultat d'un poema, donant a aquest poema major unitat i perfecció.

II.^a

Jo he cantat més aviat,—potser únicament,—en els moments de serenitat que no en els moments tèrbols, quan l'esperit, deprimat per algun pesombre, no se sent—almenys en el meu cas—propici al goig de la creació. Crec que per a cantar es necessari un estat de placidesa i de repòs que no és pas compatible amb una sensació dolorosa. Quan tinc una d'aquestes sensacions la deixo passar amb el temps i, si l'he de cantar, la canto més tard, serenament, tranquil·lament, en forma de record, de penediment, d'enyorança, etc. Per aixó tal volta, i perquè les impressions venturoses, benhauradament, han predominat en la meua vida o han trobat en el meu esperit un eco més fàcil que les altres, els temes d'aquesta naturalesa ocupen més espai en la meua obra lírica.

Ara bé; jo crec que la poesia és poesia per la seva essència, no per la seva modalitat. Vull dir que una

composició trista, p. e., no pot contenir, pel sol fet de la seva tristesa, més poesia que una composició alegre. No crec que Leopardi sigui més poeta que Ronsard, pel fet d'ésser Leopardi un poeta elegíac, taciturn, i Ronsard un poeta optimista, exultador de la vida—com a bon renaixentista. No crec tampoc que hi hagi una sensibilitat més fina pel dolor que per la joia, com algú ha dit. La meua poesia, doncs, com la de tot poeta, tindrà un fons negatiu o positiu en quant a poesia—quantitat i qualitat—però no en quant hagi estat inspirada per uns o altres sentiments.

III.^a

La meua obra té per fonament la sinceritat. No és un afer literari: és la revelació en paraules dels meus sentiments i les meves idees, nascuts del meu contacte amb la vida. És la realització estètica dels fets i els espectacles del món interior i del món exterior que han impresionat la meua sensibilitat poètica. La meua natura i la meua individualitat veritables i humanes parlen en les meves creacions, inspirades o no. Jo entenc que el poeta líric no ha d'aspirar a altra cosa que a això: expressar en bellesa els seus sentiments i comunicar-los als altres homes, germans seus, com en una mena de confessió alliberadora. Fora d'això, el poeta no ha de resoldre altres problemes que els puraments estètics, relacionats amb el seu art. Les preocupacions morals, els objectius socials i tot el que sigui extern a la expressió pura i desinteressada de la seva emoció, ha de deixar-ho, en tot cas, pel teatre i per la novel·la. Els ideals del poeta són de poesia i de bellesa.

Canto, doncs, l'home tal com és; canto les sensacions poètiques d'aquest home. Els ideals i les aspiracions que com a home puc tenir no necessiten de la meua poesia per a manifestar-se. Per la seva banda, tampoc la meua poesia necessita, per a produir-se, d'aquells ideals i d'aquelles aspiracions. L'home i el poeta es fonen en la seva obra, però en algunes coses l'home i el poeta són independents.

JOAN ARÚS

RESPOSTA A L'ENQUESTA JACOBSEN

Les meves realitzacions líriques, com la producció purament literària universal, responen a una necessitat que en mi no és, com en certs escriptors (principalment novel·listes), *fisiològica*. Al moment concret de satisfèr-la. Jo escric per inspiració. A vegades aquesta em percuideix insospitadament, sense cap relació amb el món exterior. Sovint, també, un fet instantani provoca la meua reacció poètica.

L'estat de gràcia lírica i la seva solució poemàtica, amb tot el misteri de la creació, obeeixen, en mi, gairebé sempre subconscientment, al concepte eminentment plàstic que jo tinc de la poesia i—a vegades més o menys deliberadament—a la meua personal deliberació de les coses en el vast sentit de comprensió còsmica i sideral.

El gust per les imatges i per les paraules en la poetització rimada em proporciona, com a tots els poetes, adquisicions i pèrdues. Com més va, però, tendixo més a suprimir la consonància i àdhuc l'assonància en la versificació.

Quan, a la meua manera, ben *meua* i ben *normal*, m'he proposat de prescindir del ritme i de la rima dotant de llibertat la meua vena, he tingut l'alegríssim esment d'haver creat els incontrolables ritmes de la meua emoció.

M'ha temptat el sentimentalisme i me n'he defensat i m'hi he rebel·lat. Jo crec com Nietzsche que cal matar allò que tendeix a matar-nos. El poeta, sempre home i ciutadà, té una missió més important que fer simplement. Jo, poeta líric, em proposo de florir i fruitar en els meus cants un pamflet les arrels del qual són els meus propis nervis.

SEBASTIÀ SÁNCHEZ-JUAN

ALMANAC

NARCIS OLLER.—S'ha celebrat un dinar a honor de Narcís Oller.

Entre els nombrosos parlaments que varen florir entorn de la taula del novel·lista català, només dos— deixem de banda el de regreïament —s'apartaven del to de mal gust i de geni de Vallcarca que semblava voler-s'hi donar a ultrança. Un dels parlaments era d'atac als absents; l'altre de defensa dels absents.

En el primer se'ns volia donar una lliçó de germanor i de companyia professional que no hem desmentit mai nosaltres. Els absents hi erem en tot allò que el dinar significava d'homenatge a l'Oller, i En Puig i Cadafalch va saber interpretar-nos gentilment.

El que era divertit de tots els altres parlaments és que els oradors parlessin en un to que semblava que eren ells els autors de les novel·les del Mestre. I quines feines hi haurien hagut si a aquells senyors que s'aixecaven dient que la joventut no feia novel·les com les de l'Oller perquè no sabia fer-les, quina feina, si sobtadament els demanessin de mostrar llurs obres completes!

No cal que insistim: per a Mestre Narcís Oller la nostra més cordial adhesió, el nostre més fervorós homenatge; però els altres... per als altres, tant si son absents com presents, només el nostre humà respecte.

COSES VISTES, per Josep Pla.— Aquest llibre, primer del seu autor i de la col·lecció «Edicions Diana», és un recull de proses periodístiques la majoria d'elles publicades ja en la premsa diària, i, per tant, conegudes ja del nostre públic. Ara, recollides en aplec dins un volum, hom troba en elles la confirmació, després de la constatació a primera lectura, de les remarcables condicions de periodista que té En Josep Pla. Perquè en Pla és, sobretot, això: un periodista. I el nom de periodista pot servir-li de defensa o de refugi darrera les seves qualitats i els seus defectes: la gran vivacitat i repidant de la forma i la manca ab-

soluta d'orientació creadora en el fons. Té, doncs, En Pla, cent probabilitats contra una de plaure al públic i de desplaure als literats. Això, que per molta gent, i potser pel propi autor, és un elogi màxim, per nosaltres és un elogi mínim. Diguem doncs, convertint-nos en públic, que «Coses vistes» és un llibre de lectura agradable i distreta, i que la seva aparició en els actuals moments de la nostra literatura ens ha semblat molt oportuna. Mai ens cansarem de demanar escriptors que ajudin a la tasca comú amb una tasca pròpia, i, si pot ésser, amb una tasca ben personal. Si aquests escriptors saben tenir la gràcia de remoure l'ambient i d'eixamplar-lo, millor que millor. I ningú no negarà a l'estil d'En Josep Pla unes altes qualitats desinfectants, intel·lectualment parlant. Amb la seva prosa periodística vivaç i enjogassada, En Pla cobreix un costat del nostre front literari que calia i caldrà cuidar si volem completar la feina pròpia. Al costat dels nombrosos literats catalans que escriuen, excel·lentment, «llibres per pensar», convé que surtin els literats, com En Josep Pla, qui escriuen «llibres per llegir». I encara ens cal dir: que al costat dels poetes que van projectant, pacientment, l'estàtua, interessa que vagin sortint els prosistes qui ens ajudin, impetuosament, a treure de punts el marbre. No hi fa res que al fons dels escrits d'En Pla hom no hi trobi programa, ni argument, ni brúixola, ni orientació final ben definida; al costat d'aquells qui, com nosaltres, prediquem el subjectivisme a ultrança, convé que vinguin els escriptors objectius qui ens parlin de les «coses vistes» mentre nosaltres parlem de les «coses pensades». El públic, però, tindrà la darrera paraula: i nosaltres no dubtem pas que «el públic» convertirà «Coses vistes» en un èxit de lectura per l'autor i de venda per la nova editorial. Així sigui.

L'AMOR DE LES TRES TARONGES, per Guillem Colom i Ferrà.—

Un popularista amb noblesa; millor dit: un popularista de Mallorca. En Colom ha pres figures i tonades de cançó popular i les ha transformades en cançons i balades de forma popularista sàvia. El procediment és ja molt extès entre els nostres poetes, i això fa doblement meritòria la tasca del poeta mallorquí. Nosaltres desitjariem veure'l abandonar tot diletantisme popularitzant i crear poesia pròpia, amb formes poètiques de màxima complicació, que s'avindrien millor amb el seu fons més aviat senyorial, que no pas les de la cançó i la balada. És un llibre, malgrat tot, que es llegeix amb gust, i les estrofes de «El Comte Mal» son ressonants i d'una aleanada tràgica molt ampla i molt bella.

POESIES, d'En Pere Vergès.— L'autor d'aquest volum és, indubtablement, un versificador apte; no ens atreviríem a dir, però, que sigui un poeta. La forsa del consonant li fa dir coses que tal volta sense el consonant tiranitzador no serien dites, o bé ho foren seguint el ritme del pensament dreturer que el consonant trenca. També deixa dur-se per la corrent popularitzant i la facilitat de la cançó popular se li endú el ritme i la rima. En conjunt, és un llibre de bon llegir, però no sabem veure en ell més que un recull de poesies discretes i sensibles, sense, però, que aportin cap nou grà de sorra a la construcció del nostre vers. Si dels molts ressons que surten de les «Poesies» En Pere Vergès sab fer-ne una melodia ben personal i ben lligada el seu según volúm serà segurament quelcòm d'interessant.

SALÓ DELS EVOLUCIONISTES.— La IV.^a Exposició d'aquesta entitat agrupa en primer terme, els noms de Guàrdia, Capmany, Serra, Granyé, Rebull, Viladomat, Castedo, Mompou i Momeny. De tots ells, sobressurt el d'En Capmany, l'obra del qual cada dia és més equilibrada i estructurada. En Castedo pinta amb molta serietat, però potser amb

una mica de fredor. En Moneny hi té pintures i retrats al llapis, entre aquests algú de ben interessant. En Mompou es el mateix de la exposició darrera. El relleu d'En Josep Granyé, d'una estilització molt fina i sòbria, és d'un gran interès, i fa preveure futures realitzacions ben originals. En Viladomat i En Rebull continuen el camí ja conegut, amb més domini de la feina i amb sensibilitat afinada, sense però que la seva aportació al Saló sigui de gran interès com a novetat.

CONFERENCIA DE J. M. JUNOY.—Amb el nom «Del seny com a excusa i de la ironia com a subterfugi» En Junoy ha donat una conferència a l'Ateneu Barcelonès, de la qual extractem els següents paràgrafs:

«El seny i la ironia—en principi—són unes de les qualitats de l'home, com a animal racional, més escollides. Les que més ens separen, potser, dels éssers irracionals. Les que més ens eleven de la bruta matèria.

Seny, implica, poc més, poc menys, com la «sagesse» dels francesos, sabiduria, serenitat, experiència, previsió: ciència harmònica de la vida.

Això vol dir la paraula i el concepte seny, posats en un pla psicològic i moral superior.

Per a la majoria de la gent, seny, però, és sinònim d'altres virtuts o qualitats més concretament pràctiques, més positivament aplicables al tarannà general comú, més modestament «terre-a-terre».

Així i tot, la paraula i el concepte, serven encara, per bé que descendides, una valoració positiva, una positiva cotització, una positiva exemplaritat.

El seny, diríem, de la primera categoria, conté, però, entre les seves possibilitats naturals o ingènites de superació, la possibilitat magnífica de la passió.

El seny apassionat és el seny dels grans homes de seny, el seny de les immortals obres de seny, el seny de les transcendents obres de seny.

Car hi ha moments en la vida de l'home i en la vida dels pobles que el seny suprem consisteix, precisament a no tenir seny.

Sols són dignes de tenir seny l'home o el poble que, en un moment donat són capaços de no tenir seny.

El seny, incapaç de inflamar-se, incapaç d'arborar-se, incapaç d'enlairar-se risc i fantasia amunt perd, bentost, les seves prerrogatives de primera línia, i després de rebaixar-se i descendir, esdevé, fàcilment,—la devallada no té aturador—una desvalorització, un atrofiament, una ruïna.

De caiguda en caiguda, de descens en descens, de profanació en profanació, en un moment donat, us trubeu que el seny en llurs cervells, en llurs cors, en llurs baixos-ventre, ha perdut el seu nom i la seva significació primordial.

Un altre concepte, un altre nom n'ocuparà el lloc, turpidament i grotescament:

El «panxa-contentisme».

El seny ha perdut tota la seva alta realitat, tota la seva alta raó d'ésser, tota la seva alta transcendència.

S'és convertit en una miserable excusa.

* * *

Les virtuts i les qualitats si no es cultiven decauen i es moren.

Com les plantes, que si no es reguen s'assequen; que si no s'ingerten degeneren; que si no e remouen no lleven fruit.

Necessiten tònic, estimulants, redreçadors.

Una de les qualitats o virtuts, laterals, diríem, que informen directament o per indirecte reflex, el seny

com a passió, la més pura, la més preciosa, la més rica de valor és sens dubte, la virtut o qualitat del coratge.

Un seny sense coratge, un seny sense possibilitat de coratge, un seny sense esperança de coratge, és un seny mancat.

Definim ara i analitzem l'altre factor temàtic de la nostra conferència: el factor de la ironia.

«Ironia — trobem en el diccionari etimològic d'Hatzfeld i Darmesteter —és dir una cosa amb la qual hom en vol donar entenent un altra.»

Aquesta sembla, en efecte, la definició, en principi, i de conjunt.

El somriure, la dosi de somriure, la qualitat de la dosi del somriure, vénen després.

D'ironies n'hi ha de moltes classes. De molt grolleres i de molt fines. De molt complexes i de molt elementals.

No estudiaré ni dissociaré en les seves facetes i reflexos innombrables aquesta curiosa manifestació de l'esperit humà, que, com he dit al començament, és una de les més característiques de la nostra racionalitat i de la nostra cultura.

Tractaré, avui, tan sols de la ironia—pel que fa al nostre cas—com efer d'oportunitat o d'inoportunitat.

Car l'estètica i la moral de la ironia són, més que cap altra, una qüestió d'oportunitat.

L'oportunitat de la ironia, gosariem a dir, per bé que pot basar-se amb una relativa seguretat i persistència, no és, certament, cap regla fixa.

En canvi, la seva inoportunitat té, gosaré a dir, unes regles molt més paleses, una fenomenologia molt més concreta.

Postulem un punt de suport inicial: La ironia — com la gràcia, com la veritable gràcia, que no cal confon-

dre amb la gracilitat,— no pot ésser una, ironia avalable, moralment ni estèticament, si no és forta al mateix temps, o, si més no, si no és capaç de comportar-se, simultàniament, amb força.

Cal que la ironia no pugui ésser tinguda per un «pis aller». Per un despit feble de la carestia de voluntat. Per un subterfugi de la manca de coratge.

Lamentables i malaurats, l'home o el poble, en els quals la flor de la ironia no es una flor de superació o de luxe, un suplement, un vernís final, i que és, en canvi, una primera matèria, que pretén «endebades!», substituir, usurpar, els drets fonamentals de la dignitat viril, de l'esperit de sacrifici, i de l'imperatiu coratge.

La ironia com recurs de vençut, m'apar, no em puc estar de formular el mot dur, una veritable vergonya.

La ironia, quan no és acompanyada, i avalada per la qualitat del coratge, és una arma que es torna en realitat, contra el que en fa ús, per més erudició, per més esperit, per més picant que hom hi posi.

La ironia, a més, cal tenir en compte que no ha creat mai cap estat d'esperit fecund, cap estat de cor abrandat susceptibles de determinar quelcom de sòlit i de pràcticament viable. No serveix sinó en l'èxit. Irrita i enerva i desmoralitza en las contrarietats i en la disort.

La ironia, és cert, satisfà, aparentment, l'amor propi del vençut o del mediatitzat.

Es una licor forta i d'efectes fulminants i aparatosos.

Puja al cap i ens sentim, de cop, amb la cara encesa de satisfacció i els ulls enlluents de malícies, satisfets i orgullosos.

Però, de seguida, ve la reacció depressiva. S'esvaeixen els fums de «l'esprit» i de la «rigolade». Les co-

ses tornen a aparèixer tal com són.

Resta la nostra realitat trista, petita, impotent — més trista, més petita, més impotent que mai.

* *

Ja havem vist que el seny si no és desinteressat degenera en egoisme, si no és apassionat degenera en covardia, si no és ennoblidor degenera en confortable animalitat.

En lloc d'ésser una positiva realitat esdevé el seny, aleshores, una excusa negativa.

Quelcom d'inaprofitable, moralment i estèticament.

Per a preparar l'actuació d'un «seny» digne de tal nom, cal doncs, abans que tot i per damunt de tot, costi el que costí, desvetllar la consciència individual i colectiva, suggerir-li la necessitat d'una exigència comanar-li l'estricta compliment d'un deure alterós:

Cal fer néixer o fer renéixer en nosaltres—sobretot en el tanys més tendres de la uostra raça—la idea i el sentiment de la responsabilitat, i, tot seguit, decorar aquesta responsabilitat, fer atractiva aquesta responsabilitat, fer benamada aquesta responsabilitat, amb la instauració del culte individual i collectiu de l'honor.

El seny i l'honor han d'anar de tronc.

Aplicant-ho al cas, podriem dir del seny i de l'honor, quan a llur mutual relació, el que Auguste Comte aplicà a la mutual relació del cor i de la intel·ligència.

La intel·ligència, deia Comte, ha de governar, certament, però servir els interessos del cor.

I el mateix podriem dir del seny i de l'honor.

El seny ha de regnar, sens dubte, al servei, però, sempre, dels interessos de l'honor.

* *

Amb tot el que havem dit no ens havem proposat d'indignar-nos ni de fer indignar, estèrilment.

No havem tractat de riure o somriure o de fer riure o somriure, en pura pèrdua.

Aquí el que importa és d'ennoblir-se i d'ennobrir.

Ennobrir-se, ennobrir!

Ara i sempre—(ara, però, ara sobretot)—és el que més manca, el que ens és més de primera racial necessitat.

La nostra resposta a la inquietud present, a la tristesa present, a la vergonya present, havem d'incloure-la en una sola paraula, en una sola promesa, en una sola aspiració:

En el mot en l'esperança, en l'ideal de la perfecció.»

CAL ESMENTAR:

— Els articles de Joan Estelrich publicats a «La Veu de Catalunya» i titolats «Mangin» en els quals s'estudia la personatitat del general francès suara traspasat.

— La publicació de les «Poesies» de Ramon Llull a la col·lecció «Els Nostres Clàssics», amb pròleg, notes marginals i glossari de Ramon d'Alòs.

— Els articles d'En Rafel Benet comentant «Un opuscle de J. M. Junoy» publicats a «La Veu.»

— La exposició Cardunets a les Galeries Laietanes, i «Nou Ambient» al «Camarin.»

— L'excel·lent article de J. Farrà i Mayoral, «L'exemple de Don Marià Aguiló», estudiant delicadament la personalitat del gran primitiu.

— La publicació del primer número de «La Revista dels Llibres» amb dades bibliogràfiques interessants.

— El banquet anyal de la «Fundació Bernat Metge» i el pla d'activitats espirituals a punt de realització, que esperem veure prendre còs a major glòria de la cultura catalana.

— El volum commemoratiu del segon centenari del neixement de Kant publicat per la societat editorial italiana *Vita e Pensiero* sota la direcció del P. A. Gemelli.

— L'article de Mario Puccini *L'ora mística dell'Italia e le poesie di Antonino Anile* al numero d'abril de la *Revista d'Italia e d'Amèrica*.

— El volum VII de la col·lecció italiana d'estudis polítics econòmics i socials *Res publica* (edicions Corbaccio) signat per Mario Borsa, en el qual es tracta aquest tema *actuellissim: La libertat de stampra*.

— *Mal Germe*, novel·la de Pietro Casu (edicions S. Lattes—Torino).

— La publicació per l'editorial Atlàntida de les obres de Josep Martí l'heroi de l'independència cubana. *Lira guerrera* és el primer volum.

— L'inici de la publicació de l'obra poemàtica de Ramon de Basterra.

— La segona serie de *Lectures étrangères* per Louis Gillet. Comentari preferent de llibres anglesos. Molt dins el gust francès, d'aquests darrers temps.

— Formant part de la col·lecció *Ame et choses*, la informació de Gaston Picard: *Nos écrivains défi-*

nis par eux-mêmes. Naturalment en jocs d'aquesta mena no hi cerqueu Romain Rolland. Ni tampoc Paul Valéry.

— El gust de llegir en francès les pàgines *més característiques* de Baltasar Gracian (edició *Mercure de France*, amb un estudi d'André Rouveyre i amb cartes del traductor Victor Bouillier).

— *Souvenirs et entretiens de Carl Spitteler pour son 80e anniversaire, post mortem*, per Romain Rolland al n.º de Maig de la revista *Europe*.

— El volum de Guillermo de Torre: *Literaturas europeas de vanguardia* en el qual, després de compulsar directament els molts llibres i revistes que esmenta trobem a manca notícies essencials i anecdòtiques registrades a *La Revista* per En Folguera i En Foix no pas difícils d'ordenar consultant els papers d'En Junoy, d'En Salvat-Papasseit i del fantàstic Marc Ferrer.

— *Précis d'Histoire littéraire de l'Europe después la Renaissance*, per Paul Van Tieghem, d'un esquematisme ponderat clar i bon guidor.

— *Eurapaeische revue*, nova publicació vienesa de convivència europea i d'amples perspectives espi-

rituals, en la qual col·laboren homes de prou qualitat per no espantar-se dels vastos horitzons de la cultura i per no confondre l'informació de l'esperit amb les notícies locals de qualsevol gacetillaire ni amb les paperetes erudites que son les gacetilles de possibles edicions numerades en paper de fil.

— Que ens ha estat conhortadora deletació llegir en català perfet l'invocació a la lleialtat precedint aquesta madura afirmació: La història ha estat més aviat feta per grans passions al servei d'ideals mediocres que no pas per passions mediocres al servei d'ideals absoluts.

— La represa de la rubrica «Lletres catalanes» al *Mercure de France*, confiada al nostre amic el poeta Josep S. Pons. En la seva primera crònica parla del *Manual d'història crítica de la Literatura Catalana Moderna* (volum I) de Manuel de Montoliu.

— L'article de G. Prampolini: *Due poeti catalani* publicat a la revista *Il Convegno* de Milàn (n.º de febrer-març 1925) en el qual és estudiada l'obra de Josep Carner i de J. M. López-Picó il·lustrant l'autor els seus interessants comentaris amb escaients traduccions de textos dels autors estudiats.

Historia de Catalunya

de N'Antoni Rovira i Virgili

Se subscriu a les següents llibreries:

Verdaguer, Rambla del Mig, 5.—Puig Alfonso, Plaça Nova, 5.—Editorial Poliglota, Patritxol, 8.—Nacional Catalana, Gran Via, 613.—Llibreria Italiana, Rambla Catalunya, 125.—Llibreria Catalonia, Plaça Catalunya, 17 i a la direcció de Edicions Pàtria, Diputació, 95. BARCELONA

IL CONVEGNO

Rivista di letteratura
e di arte

Via Borgo Spesso 7

MILANO

Bibliothèque Universelle et Revue de Genève

Directeur: Robert de Traz

Pour tous renseignements s'adresser
à la S. A. des Editions «Sonor»

46 rue du Stand

GENÈVE

La Revue Rhenane Rheinische Blätter

Periodique mensuel illustré
en deux langues - Littératures française
et allemande contemporaines
Histoire - Arts - Finance
Abonnement 40 Francs

MAYENCE - RHEINSTRASSE 65

REVISTA D'ITALIA Società Editrice «Unitas» Viale Monforte, 12 MILANO	LA NOUVELLE REVUE FRANÇAISE Dir. Jacques Rivière 3, Rue de Grenelle PARIS	LE MERCURE DE FRANCE Dir. Alfred Valette 26, Rue de Condé PARIS	VIENT DE PARAÎTRE Dir.s R. Gas et E. Borel 21, Rue Hautefeuille PARIS
LES NOUVELLES LITTÉRAIRES Dir. Frédéric Lefevre 6, Rue de Milan PARIS	EUROPE Dir. Albert Crémieux 7, Place St. Sulpice PARIS	NOSOTROS Dr. Alfredo Blanche Libertad, 543 BUENOS AIRES	LE OPERE E I GIORNI Dir. Mario Maria Martini Sallta S. Caterina, 6-2 bis GENOVA
REVUE DE L'AMÉRI- QUE LATINE Dir. Ern. Martinenche Chez Exprinter 2, Rue Scribe PARIS	PEGASO Dir. R. Mezzera Calle S. Salvador, 2309 MONTEVIDEO	L'EUROPE NOUVELLE Dir. L. Weiss 53, Rue Chateaudum PARIS	L'ITALIA CHE SCRIVE Dir. A. F. Formiggini Vicolo Daria, 6-A ROMA
L'ESPRIT NOUVEAU Dir. Ozenfant et Ch. E. Janneret 3, Rue du Cherche-Midi PARIS	LA RENAISSANCE D'OCCIDENT Dir. Maurice Gauchez 95, Rue Berckmans BRUXELLES	ALFAR Revista de Publicación mensual LA CORUÑA	INTENTION J-R. de l'Odéon PARIS (6)
PROA Avenida Quintana, 222 BUENOS AIRES	REVISTA DE OCCIDENTE Av. Pi y Margall, 7 MADRID	LES MARGES 110-B. St. Germain PARIS	REPERTORIO AMERICANO Apartado, 553 S. JOSÉ DE COSTA RICA

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL
Administració: Rambla de Catalunya, 125 - Telef. 850 G.

SUBSCRIPCIÓ TRIMESTRAL

Barcelona	2'50 ptes.
Fora	3'00 »
Quota de protector	15'00 »
Quadern senzill: 0'50 ptes.	

Tarifa d'anuncis per inserció

1 pàgina	50 ptes.
1/2 »	28 »
1/4 »	15 »
1/8 »	8 »

Publicacions de LA REVISTA

Darrers llibres publicats

<i>La Gesta dels Estels</i>	de J. SALVAT-PAPASSEIT	volum 53 de la Colecció
<i>La Joia del Camí</i>	d'ANTONI CLOSAS	» 54 » »
<i>L'Emotivitat Popular en el Cançoner de Catalunya</i>	de J. FORNELL	» 55 » »
<i>Entre la Crítica i l'Ideal.</i>	de J. M. LÓPEZ-PICÓ	» 56 » »
<i>L'Amor de les tres taronges i altres poemes</i>	de GUILLEM COLOM I FERRÀ	» 57 » »

A PUNT DE SORTIR

Assaigs sobre els moviments socials a Catalunya en el segle XIX
per Manuel Raventós : Recull d'articles de J. M. Capdevila

LA REVISTA porta publicats 56 volums de la Colecció General, 6 volums de Lírics Mundials, 2 volums d'Escrits Polítics, 4 volums d'Artistes Catalans Contemporanis, 1 volum de Teatre i 2 Almanacs, formant un total de 71 llibres.

LLIBRERIA ITALIANA

DIARIS, REVISTES, PUBLICACIONS i LLIBRERIA GENERAL
Rambla de Catalunya, 125-Tèl. 850 G.-BARCELONA

NOVETAT

GUILLEM COLOM I FERRÀ

L'AMOR DE LES TRES TARONGES I ALTRES POEMES»

Volum 57 de les Publicacions de LA REVISTA 3 pessetes

GUIA CATALANA DE FERROCARRILS

Indicador general d'autòmnibus i altres vehicles de
transport públic de passatgers a tot Catalunya

Es publica cada mes

Preu: Una pesseta